Şiirde Ahenk: Kafiye, Redif ve Kafiye Düzeni

Çalışma Kâğıdı · 30 Soru · Kolaydan Zora

Ad Soyad _____ Sınıf / No _____ Tarih _____

KONU ÖZETİ

- **Kafiye (uyak):** Dize sonlarında tekrarlanan, ahenk oluşturan ve aynı görevde olmayan benzer seslerdir.
- Benzeşen ses sayısına göre: tek ses **yarım kafiye** (yol–gül), iki ses **tam kafiye** (dağ–bağ), üç ya da daha fazla ses **zengin kafiye** (kara–yara); yazılışı ve sesi aynı, anlamı farklı sözcüklerle yapılan kafiye **cinaslı kafiye**dir (gül: çiçek – gül: gülmek).
- **Redif:** Kafiyeden sonra tekrarlanan, yazılışları ve görevleri aynı olan ek ya da sözcüklerdir. Çözümlemede önce redif ayrılır, kalan ortak sesler kafiyeyi verir: yaş**lar var** – taş**lar var** → redif "-lar var", kafiye "aş".
- **Kafiye düzeni (örgüsü):** Dize sonlarındaki benzer sesler aynı harfle gösterilir. **Düz kafiye:** aa, bb / aaaa / aaab · **Çapraz kafiye:** abab · **Sarmal kafiye:** abba · **Mani tipi:** aaxa · **Örüşük kafiye:** aba, bcb, cdc …
- Kafiye ve redif, ölçü ve durakla birlikte şiirde **ahenk** oluşturan başlıca unsurlardır.

KOLAY Isınma Soruları (1–10)

1

Kafiye türlerini örnekleriyle eşleştiriniz.

1. yarım kafiye 2. tam kafiye 3. zengin kafiye 4. cinaslı kafiye

a) dağ – bağ
b) gül (çiçek) – gül (gülmek)
c) yol – gül
d) kara – yara

2

Aşağıdaki ifadelerin başına doğru ise **D**, yanlış ise **Y** yazınız.

( ) Kafiye, dize sonlarında tekrarlanan ve ahenk oluşturan seslerdir.
( ) Redif, görevleri farklı olan ek ve sözcüklerdir.
( ) İki ses benzerliğine tam kafiye denir.
( ) Çapraz kafiyenin örgüsü abab biçimindedir.

3

"Önümde yüce bir **dağ**
Ardımda yeşil bir **bağ**"
Bu dizelerde koyu yazılmış sözcüklerdeki kafiye türü aşağıdakilerden hangisidir?

A) Yarım kafiye B) Zengin kafiye C) Cinaslı kafiye D) Redif E) Tam kafiye

4 Kafiyeden sonra gelen, yazılışları ve görevleri aynı olan ek ya da sözcüklere ne ad verilir?

A) Kafiye B) Durak C) Ölçü D) Redif E) Nazım birimi

5 Köyün yolu uzun ve dar
Kıyısında akar dere
Yolun başında bir çınar
Gölge salar her bir yere
Bu özgün dörtlüğün kafiye örgüsü aşağıdakilerden hangisidir?

A) aaaa (düz kafiye)
B) abab (çapraz kafiye)
C) abba (sarmal kafiye)
D) aaxa (mani tipi)
E) aabb (düz kafiye)

6 Aşağıdaki boşlukları uygun kavramlarla doldurunuz.
a) Dize sonlarındaki tek ses benzerliğine ..... kafiye denir.
b) Üç ya da daha fazla ses benzerliğine ..... kafiye denir.
c) abba biçimindeki kafiye örgüsüne ..... kafiye denir.

7 "Bahçede açmış kırmızı **gül**
Ağlama artık, biraz **gül**"
Bu dizelerdeki kafiye türü aşağıdakilerden hangisidir?

A) Yarım kafiye B) Tam kafiye C) Zengin kafiye D) Cinaslı kafiye E) Redif

8 Sisle kaplandı orman
Yükseldi mavi duman
Bir yolcu geçti hızla
Bitmedi yine zaman
Bu özgün dörtlüğün kafiye örgüsü aşağıdakilerden hangisidir?

A) abab (çapraz)
B) abba (sarmal)
C) aaxa (mani tipi)
D) aabb (düz)
E) aaab (düz)

9 "Gözümde bir damla **yaş var**
Yolumda sivri bir **taş var**"
Bu dizelerdeki redifi ve kafiyeyi yazınız.

10 Aşağıdaki sözcük çiftlerinden hangisinde **yarım kafiye** vardır?
A) dağ – bağ B) kara – yara C) taş – baş D) dal – bal E) yol – gül

ORTA Pekiştirme Soruları (11–20)

11 Uzaklarda mavi deniz
Kıyıda bekleyen bir sal
Rüzgârla sallanan bir dal
Her şey öyle derin, sessiz
Bu özgün dörtlüğün kafiye örgüsü aşağıdakilerden hangisidir?
A) abab (çapraz kafiye)
B) abba (sarmal kafiye)
C) aaxa (mani tipi)
D) aabb (düz kafiye)
E) aaab (düz kafiye)

12 Bahçede bir kuru dal kaldı
Kovanda biraz bal kaldı
Gözümde bir damla yaş var
Yolumda sivri bir taş var
Bu özgün dörtlüğün kafiye örgüsünü harflerle gösteriniz; her iki dize çiftindeki redifi ve kafiyeyi yazınız.

13 Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.
(Mehmet Âkif Ersoy)
Bu dörtlüğün kafiye örgüsü aşağıdakilerden hangisidir?

A) abab (çapraz kafiye)
B) abba (sarmal kafiye)
C) aaaa (düz kafiye)
D) aaxa (mani tipi)
E) aabb (düz kafiye)

14 "Bir şarkı var **sözlerimde**
Bir ışık var **gözlerimde**"
Bu dizelerdeki redif aşağıdakilerden hangisidir?

A) -öz B) -lerimde C) -de D) -im E) sözlerimde

15 Aşağıdaki sözcük çiftlerinden hangisinde **zengin kafiye** vardır?

A) göz – söz B) yol – gül C) dal – bal D) deniz – bez E) kalem – âlem

16 Aşağıdaki ifadelerin başına doğru ise **D**, yanlış ise **Y** yazınız.
( ) Kafiye çözümlemesinde önce redif ayrılır.
( ) Mani tipi kafiye örgüsü aaxa biçimindedir.
( ) Örüşük kafiyede her bendin ortasındaki dize, sonraki bendin kafiyesini belirler.
( ) Sarmal kafiyede birinci ve ikinci dizeler kafiyelidir.

17 "Bahar gelince **yaz** da gelir
Sen bu duyguları deftere **yaz**"
Bu dizelerde kafiyeyi oluşturan sözcüklerle ilgili aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

A) Yazılışları aynı, anlamları farklı olduğu için cinaslı kafiye oluşturmuştur.
B) Aynı görevde oldukları için rediftir.
C) Tek ses benzerliği olduğu için yarım kafiyedir.
D) İki ses benzerliği olduğu için tam kafiyedir.
E) Aralarında hiçbir ses benzerliği yoktur.

18 Aşağıdaki kafiye örgülerinden hangisi **düz kafiye** örneği **değildir**?

A) aa, bb B) aaaa C) aaab D) abab E) aa, bb, cc

19 "Uzaklarda **deniz**
Kaldık yine **yalnız**"
Bu dizelerdeki kafiye türünü yazınız ve gerekçesini açıklayınız.

20 "Kovanda biraz **bal kaldı**
Bahçede bir kuru **dal kaldı**"
Bu dizelerdeki kafiye ve redif aşağıdakilerin hangisinde doğru verilmiştir?

A) Kafiye: "l" (yarım) – Redif: "kaldı"
B) Kafiye: "kaldı" – Redif: "al"
C) Kafiye: "aldı" (zengin) – Redif yok
D) Kafiye yok – Redif: "bal kaldı"
E) Kafiye: "al" (tam) – Redif: "kaldı"

ZOR Düşünme Soruları (21–30)

21 Köyün yolu uzun ve dar
Kıyısında akar dere
Yolun başında bir çınar
Gölge salar her bir yere
Bu özgün dörtlükle ilgili
I. Kafiye örgüsü abab biçimindedir.
II. İkinci ve dördüncü dizelerde zengin kafiye vardır.
III. Dizelerin tamamında redif kullanılmıştır.
yargılarından hangileri doğrudur?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II D) I ve III E) II ve III

22 Aşağıdaki özgün dize çiftlerinin hangisinde **redif yoktur**?

A) Gözümde bir damla yaş var / Yolumda sivri bir taş var
B) Önümde yüce bir dağ / Ardımda yeşil bir bağ
C) Kovanda biraz bal kaldı / Bahçede bir kuru dal kaldı
D) Bir şarkı var sözlerimde / Bir ışık var gözlerimde
E) Ağlayan yüzler güldü / Yıkılan evler güldü

23 Bir şairin bendi aşağıdaki özelliklere sahiptir:
• Birinci dize dördüncü dizeyle kafiyelidir.
• İkinci ve üçüncü dizeler kendi aralarında kafiyelidir.
Bu bendin kafiye örgüsü aşağıdakilerden hangisidir?

A) Çapraz kafiye
B) Düz kafiye
C) Sarmal kafiye
D) Mani tipi kafiye
E) Örüşük kafiye

24 I. Sisle kaplandı orman / Yükseldi mavi duman / Bir yolcu geçti hızla / Bitmedi yine zaman
II. Köyün yolu uzun ve dar / Kıyısında akar dere / Yolun başında bir çınar / Gölge salar her bir yere
III. Uzaklarda mavi deniz / Kıyıda bekleyen bir sal / Rüzgârla sallanan bir dal / Her şey öyle derin, sessiz
Bu özgün dörtlüklerin kafiye örgüleri sırasıyla aşağıdakilerin hangisinde doğru verilmiştir?

A) Mani tipi – Çapraz – Sarmal
B) Çapraz – Mani tipi – Sarmal
C) Mani tipi – Sarmal – Çapraz
D) Sarmal – Çapraz – Mani tipi
E) Düz – Çapraz – Sarmal

25 "Ağlayan yüzler **güldü**
Yıkılan evler **güldü**"
Bu dizelerin sonunda kafiye bulunmamasının nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

A) Dize sonlarındaki "-ler güldü" bölümü redif olup kalan "yüz" ve "ev" sözcükleri arasında ses benzerliği yoktur.
B) Sözcüklerin anlamları farklı olduğu için cinas oluşmuştur.
C) Sözcüklerde yalnızca bir ses ortak olduğu için yarım kafiye vardır.
D) Dizeler farklı hece sayısında olduğu için kafiye bozulmuştur.
E) Dizeler çapraz kafiyeyle yazıldığı için kafiye aranmaz.

26 **Örüşük kafiye** ile ilgili aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

A) Dört dizenin tamamı aynı sesle kafiyelenir.
B) Birinci dize dördüncüyle, ikinci dize üçüncüyle kafiyelenir.
C) Yalnızca beyitlerle yazılan şiirlerde görülür.
D) Üç dizelik bentlerde aba, bcb, cdc … biçiminde bentler birbirine örülerek kafiyelenir.
E) Üçüncü dize serbest bırakılır, diğerleri kafiyelidir.

27 I. taş – baş
II. kara – yara
III. yol – gül
IV. ay (gökteki) – ay (takvimdeki)
Bu sözcük çiftlerindeki kafiye türleri sırasıyla aşağıdakilerin hangisinde doğru verilmiştir?

A) Tam – Zengin – Yarım – Cinaslı
B) Zengin – Tam – Yarım – Cinaslı
C) Tam – Zengin – Cinaslı – Yarım
D) Yarım – Zengin – Tam – Cinaslı
E) Tam – Yarım – Zengin – Cinaslı

---

28 Aşağıdaki özgün dize çiftlerinin hangisinde **tam kafiye** vardır?

A) Sisle kaplandı orman / Yükseldi mavi duman
B) Bahçede açmış kırmızı gül / Ağlama artık, biraz gül
C) Gözümde bir damla yaş var / Yolumda sivri bir taş var
D) Uzaklarda deniz / Kaldık yine yalnız
E) Kıyısında akar dere / Gölge salar her bir yere

---

29 Aşağıdaki özgün dörtlüğün kafiye örgüsünü **çapraz kafiyeye (abab)** dönüştürmek için boş bırakılan dördüncü dizeye hangisi getirilmelidir?
"Sabah oldu, açtı güller
Pencereden esti ılık yel
Dallarda ötüşür bülbüller
- - - -"

A) Ey bahar, sen de hoş gel
B) Güneş doğdu dağlara
C) Rüzgâr esti yollarda
D) Kuşlar uçtu yuvadan
E) Uykum kaçtı erkenden

---

30 Konusunu kendinizin seçtiği, kafiye örgüsü **abab** olan özgün bir dörtlük yazınız. Kafiyeli sözcüklerin altını çizip kafiye türlerini belirtiniz.

Takıldığın soruyu işaretle, konu özetine tekrar göz at. Başarılar!
Diğer konuların çalışma kâğıtları ve deneme sınavları: **maarifpdf.com.tr**